

Piezīmes un atsaucis valsts līmeņa sugu aizsardzības mērķu (FRV) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods	1954
Sugas nosaukums	<i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i>
Eksperts	Linda Uzule
Darbs pabeigts	20.06.2024.
Vispārējās piezīmes	<p>Smiltāja nelķe ir nereti sastopama suga Baltijas jūras un Rīgas jūras līča rietumu piekrastē. Smiltāja nelķei ir divas pasugas – tipiskā pasuga <i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i> un Prūsijas smiltāja nelķe <i>D. arenarius ssp. borussicus</i>. <i>Dianthus arenarius subsp. arenarius</i> lielākoties sastopama Kurzemē, tās piejūras reģionos. Savukārt <i>Dianthus arenarius subsp. borussicus</i> – galvenokārt aug iekšzemes reģionos – sausos priežu mežos un iekšzemes kāpu apvidos (Gavrilova 1999, Priedītis 2014). Tipiskā pasuga Eiropas mērogā ir reta – sastopama tikai jūras piekrastē Baltijas valstīs un Zviedrijā. Otra pasuga aug tālāk no jūras iekšzemē, tomēr novērots, ka nereti piekrastē abas pasugas aug kopā, un, kā atklājās 2023. gada izpētes laikā, kas tika īstenota projekta “Smiltāja nelķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā”, arī piekrastes teritorijās, kas ir uz austrumiem no Rīgas, konstatēta tikai otra pasuga <i>subsp. borussicus</i> (Latvijas Dabas., 2023).</p> <p>Raksturīgākie tipiskās smiltāja nelķes pasugas biotopi ir sausi priežu meži, pelēkās kāpas un smiltāju pļavas (Gavrilova 1999). Pelēkajās kāpās suga vairāk sastopama vietās ar zemu augāju, kur ir salīdzinoši mazs lakstaugu, sīkkrūmu un sūnu segums (Laime 2010). Vietām plašas smiltāja nelķes audzes veidojas kāpu un smiltāju zālajos (Stola 2012).</p> <p>Sugu apdraud ekosistēmu degradācija un pārveidošana, paplašinoties apbūves, tūrisma un rekreācijas teritorijām, pieaugot sporta un atpūtas aktivitātēm, invazīvo sugu ietekmei, un dabiskās sukcesijas rezultātā notiekot pārmaiņām augāja struktūrā un sugu sastāvā. (Laime, 2023).</p> <p>Detalizēta sugas populācijas uzskaitē līdz šim veikta trīs monitoringos: pirmajā monitoringā (2007. – 2012. g.) sugas populācija vērtēta ar 150 000 – 250 000 indivīdiem, otrajā monitoringa periodā (2013. – 2018. g.) populācija vērtēta ar 89 000 – 1 545 000 indivīdiem, bet trešajā monitoringā, kas veikts 2023. g., sugas populācija novērtēta ar 519 000 – 606 000 indivīdu (Latvijas Dabas., 2023). Pēc trīs monitoringu veikšanas ir grūti izvērtēt populācijas kopējās tendences. Skaitis ir svārstīgs, tomēr tam pamatā visticamāk nav populācijas pieaugums vai samazinājums, bet gan drīzāk tas pamatojams ar datu ievākšanas precizitātes palielināšanu un uzlabojumiem metodikā. (Latvijas Dabas., 2023).</p> <p>Latvijas pirmajā ziņojumā Eiropas Komisijai 2001. - 2006. g. minēts tikai aptuvens atradņu skaits, nekāds monitorings tolaik vēl nebija uzsākts – minēts, ka Latvijā zināmas 40-60 atradnes (Article 17, 2006).</p>

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	Dati_FRP	

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
REF	Date	Na
	Popunit	Na
	Min	Na Nav pieejama informācija par sugas populācijas vērtējumu laika periodā ap 1990. gadu.
	Max	Na Nav pieejama informācija par sugas populācijas vērtējumu laika periodā ap 1990. gadu.
HDV	Popunit	loc.
	Quality & Date	M (2006)
	Min	40
	Max	60
	Trend period	1993-2006
	Trend	=
	Mag_min	na
	Mag_max	na
	Habitat period	M (2006)
	Trend	=
	Popunit_final	Indivīdi Pamatojoties uz “Augu monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās un ārpus tām”, vaskulāro augu populācijas lielumu novērtē indivīdos (Baroniņa, 2014; DAP, 2017; DAP, 2022).
	Min_final	150 000 Aprēķinos izmantoti smiltāja nelķes pirmā monitoringa perioda uzskaites rezultāti, kur sugas uzskaitē veikta indivīdos. Tas sakrīt ar Latvijas otro ziņojumu Eiropas Komisijai par periodu no 2007. – 2012. gadam. Pirmajā ziņojumā Eiropas Komisijai par 2001. – 2006. gadu minēts tikai aptuvenš sugas atradņu skaits, ne skaitlisks populācijas vērtējums, kas izteikts indivīdos. Lai dati būtu savstarpēji salīdzināmi, pieņemts lēmums izmantot agrākos zināmos populācijas skaita novērtējuma datus, kas izteikti indivīdos. Tā kā nav pieejami populācijas skaita vērtējuma dati indivīdos ne par references periodu, ne periodu, kad Latvija iestājās Eiropas Savienībā, pieņemts lēmums izmantot agrākos zināmos populācijas skaita novērtējuma datus, kas izteikti indivīdos.
	Max_final	250 000 Aprēķinos izmantoti smiltāja nelķes pirmā monitoringa perioda uzskaites rezultāti, kur sugas uzskaitē veikta indivīdos. Tas sakrīt ar Latvijas otro ziņojumu Eiropas Komisijai par periodu no 2007. – 2012. gadam. Pirmajā ziņojumā Eiropas Komisijai par 2001. – 2006. gadu minēts tikai aptuvenš sugas atradņu skaits, ne skaitlisks populācijas vērtējums, kas izteikts indivīdos. Lai dati būtu savstarpēji salīdzināmi, pieņemts lēmums izmantot agrākos zināmos populācijas skaita novērtējuma datus, kas izteikti indivīdos. Tā kā nav pieejami

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
		populācijas skaita vērtējuma dati indivīdos ne par references periodu, ne periodu, kad Latvija iestājās Eiropas Savienībā, pieņemts lēmums izmantot agrākos zināmos populācijas skaita novērtējuma datus, kas izteikti indivīdos.
	Trend 1993–2006	S (stabils)
CV	Date	2013-2018
	Popunit	i
	Min	89 000
	Max	1 545 000
	Value	na
	Type	estimate
	Popunit_alt	grids 1x1
	Min_alt	na
	Max_alt	na
	Value_alt	288
	Type_alt	estimate
	Method	completeSurvey
	Trend period	2007-2018
	Trend	D
	Mag_min	na
	Mag_max	na
	Method	completeSurvey
	Habitat period	2007-2018
	Trend	D
	Method	completeSurvey
	Popunit_final	Indivīdi Pamatojoties uz “Augu monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās un ārpus tām”, vaskulāro augu populācijas lielumu novērtē indivīdos (Baroniņa, 2014; DAP, 2017; DAP, 2022).
	Min_final	519 000 Aprēķinos izmantoti dati no sugas trešā monitoringa, ko veica Latvijas Dabas fonds 2023. gadā. Populācijas minimālais lielums novērtēts ar 519 000 indivīdiem (Latvijas Dabas., 2023).
	Max_final	606 000 Aprēķinos izmantoti dati no sugas trešā monitoringa, ko veica Latvijas Dabas fonds 2023. gadā. Populācijas maksimālais lielums novērtēts ar 606 000 indivīdiem (Latvijas Dabas., 2023).
	Trend 2007–2018	S (stabils) Lai arī populācijas skaita dati laika periodā no 2007. – 2023. gadam ir pieaugoši, tomēr šie skaitļi nenozīmē, ka būtiski palielinājusies smiltāja neļķes populācija Latvijā, drīzāk tas pamatojams ar datu ievākšanas precizitātes palielināšanu un uzlabojumiem metodikā (Latvijas Dabas., 2023).

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	Dati_FRR	
REF	Area	7494 kvadrātkilometri REF, HDV un CV izplatības areāla vērtības laika nogrieznī nav mainījušās. Nav ziņas, ka sugas izplatības areāls laika periodā no 1990. – 2024. gadam būtu mainījies (skatīt 1. pielikuma 1. attēlu), tādēļ visos periodos tas ir analogs. Smiltāja neļķes izplatības areāls noteikts 10 x 10 km kvadrātu tīklā (koordinātu sistēma ETRS89-LAEA, ESPG:3035), izmantojot Biotopu direktīvas 17. panta ziņojuma Range tool (izmantojot gap distance 4).
	Period	1990
HDV	Area	7460
	Quality & period	G (2006)
	Trend	=
	Magnitude	na
	Area_final	7494 kvadrātkilometri REF, HDV un CV izplatības areāla vērtības laika nogrieznī nav mainījušās. Nav ziņas, ka sugas izplatības areāls laika periodā no 1990. – 2024. gadam būtu mainījies (skatīt 1. pielikuma 1. attēlu), tādēļ visos periodos tas ir analogs. Smiltāja neļķes izplatības areāls noteikts 10 x 10 km kvadrātu tīklā (koordinātu sistēma ETRS89-LAEA, ESPG:3035), izmantojot Biotopu direktīvas 17. panta ziņojuma Range tool (izmantojot gap distance 4).
	Trend 1993–2006	S (stabils)
CV	Area	8903
	Period	2007-2018
	Trend	S
	Trend_method	completeSurvey
	Area_final	7494 kvadrātkilometri REF, HDV un CV izplatības areāla vērtības laika nogrieznī nav mainījušās. Nav ziņas, ka sugas izplatības areāls laika periodā no 1990. – 2024. gadam būtu mainījies (skatīt 1. pielikuma 1. attēlu), tādēļ visos periodos tas ir analogs. Smiltāja neļķes izplatības areāls noteikts 10 x 10 km kvadrātu tīklā (koordinātu sistēma ETRS89-LAEA, ESPG:3035), izmantojot Biotopu direktīvas 17. panta ziņojuma Range tool (izmantojot gap distance 4).
	Trend 2007–2018	S (stabils)
	Lēmumi_FRP	
	Variants (8. attēls)	1. variants Pēc monitoringa datiem smiltāja neļķes indivīdu skaitam ir pieaugoša tendence, tomēr jāņem vērā, ka sugas populācija pa gadiem var fluktuēt dabisku procesu ietekmē, kā arī populācijas skaita izmaiņas saistītas arī ar izmaiņām metodikā sugas

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
		uzskaitē dažādos monitoringa periodos (Latvijas Dabas., 2023). Kaut arī populācijas lielums pagaidām izskatās ± stabils vai pat pieaugošs, tomēr, ņemot vērā nelabvēlīgos sekundāro kāpu biotopu vērtējumus, arī smiltāja neļķes statuss ziņojumā EK divus pēdējos periodus ir nelabvēlīgs-nepietiekams (Latvijas Dabas., 2023). Pamatojoties uz visiem minētajiem argumentiem, smiltāja neļķes populācijas trendu pagaidām pamatotāk ir uzskatīt par stabilu.
	1. Klimata pārmaiņas	na
	2. LV populācijas nozīmība	na
	3. Populāciju izolācija	na
	4. Negatīvie faktori	na
	5. Negatīvas tendences	na
	Lēmumi_FRR	
	Variants (8. attēls)	1. variants
	1. Klimata pārmaiņas	na
	2. LV populācijas nozīmība	na
	3. Populāciju izolācija	na
	4. Negatīvie faktori	na
	5. Negatīvas tendences	na

Literatūra un informācijas avoti

Article 17 web tool. 2006. Species assessments at Member State level. Pieejams: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/?period=1&group=Vascular+plants&country=LV&region=BOR>

Article 17 web tool. Species assessments at EU biogeographical level. *Dianthus arenarius* ssp. *arenarius*. Pieejams: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/summary/?period=5&group=Vascular+plants&subject=Dianthus+arenarius+subsp.+arenarius&region=BOR>

Baroniņa, 2014. Dabas aizsardzības pārvalde, 2017 un 2022. Augu monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās un ārpus tām. 20 lpp. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/media/13936/download>

Gavrilova, G. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora: Neļķu dzimta (Caryophyllaceae). Latvijas Universitāte, Rīga, 104 lpp.

Laime, B. 2010. Latvijas kāpu un pludmaļu fitosocioloģiskais raksturojums Baltijas jūras reģiona kontekstā. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 122 lpp.

Laime, B. 2023. *Dianthus arenarius* L. datu lapa. LIFE projekts LIFE FOR SPECIES „Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne”. Npublicēts materiāls. 3 lpp.

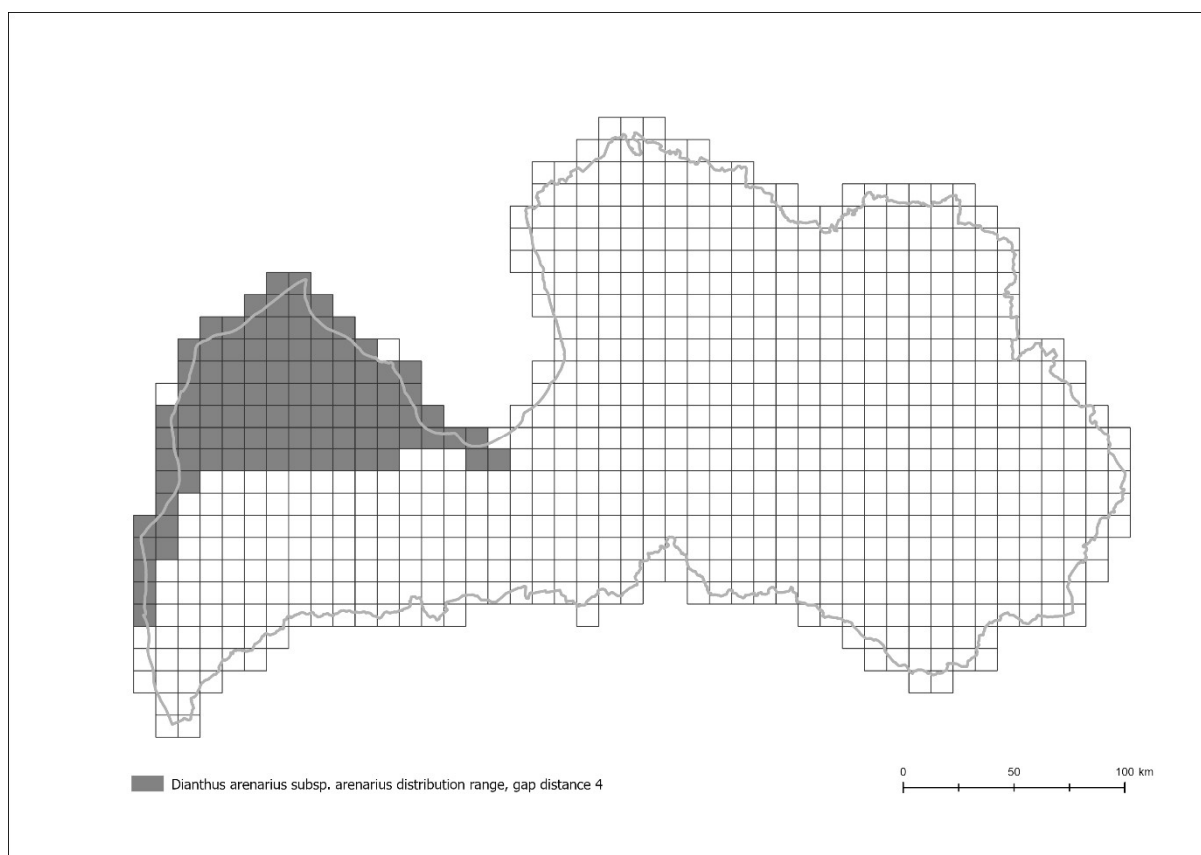
Latvijas Dabas fonds. 2023. Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā. Rīga, 116 lpp.

Laime, B. 2023. *Linaria loeselii* datu lapa. LIFE projekts LIFE FOR SPECIES „Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne”. Nepublicēts materiāls. 3 lpp.

Latvijas Dabas fonds. 2023. Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā. Rīga, 116 lpp.

Priedītis N., 2014. Latvijas augi. Rīga, Gandrs, 888 lpp.

Stola, A. 2012. Smiltāja neļķes *Dianthus arenarius* L. subsp. *arenarius* populācijas vitalitātes ietekmējošo faktoru novērtējums. Maģistra darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 48 lpp.

1.attēls. Smiltāja neļķes izplatības areāls (karti sagatavoja: L. Zilvere, 2024)